

sament», Coromines (*Presons Im.* vi, O. C., 865a19); «*Les Presons* de P. Coromines --- lingüísticament, si exceptuem Verdaguer, són una superació de la prosa de l'època: és una prosa noble, ben modulada, fluent, de frase eurítmica, el pols de la qual si s'altera no es descompassa ni quan la nota predominant és l'emo- 5 cció», Domènec Guansé (*O. C.* de Coromines, p. 15.1). «Dintre hi van trobar escrites aquestes paraules d'I-sop: —Qui per altri 's descompassa, / s' bat es cap amb una massa», Camps Merc. (*Folkl. Men.* ii, 12). 10 *Apassar* (?), -at, -ejar.

Contrapàs. La primera notícia que en sé en StV-centF: «yo faré exir ma filla a ballar, e farà un *contrapàs*» (*Serm.* iii, 161.12); després d'això figura com una dansa usual a València el 1524, en una comèdia escrita per a Germana de Foix, i també figura (sens dubte en qualitat de dansa catalana) en *La Il·lustre Fregona* de Cervantes (*Nueva RFHisp.* ii, 131); «un *contrapàs* voldria fé: / pels Ausionencs comensar / ---» i enumera un seguit d'homes, no sé si soldats o bandolers o personatges civils, en to d'elogi irònic; «ballarem un *contrapàs* - a pesar del qui et festeja / mentres feya 'l *contrapàs*, - Josep passa la plasseta», MilàF (*Romillo*, 572, i 369.10, reco. a StJoanAb.). Les notícies que n'hi ha modernes són dels Pirineus catalans, des de la Vall de Boí (Taüll, poble on encara s'ha ballat per l'última festa major de 1983) per l'Urgellet fins a l'Alt Emp.: «la festa major --- la música --- surt ab los jóvens a fer la *passa*, al voltant de la població, y després d'haver tocat lo *contrapàs* (una espècie de sardana) ---», Joan Roca i Cusí (Tuixén, en Aràbia, *Misc. Folkl.*, p. 138). «Un *contrapàs* cerdà», obra de Pep Ventura, Coromines, O. C., 1226a; p. 1233a1; sobre el qual veg. també l'article del musicòleg Salvador Raurich, al diari «Las Noticias», Bna. 18-vii-1922.

Una cobla que jo havia sentit cantar a la meva àvia c. 1911: «allà dalt de la muntanya / n'hi ha ün gros ocellàs, / que amb el bec toca sardanes, / i amb la cua, el *contrapàs*». I era tradicional pertot la dita «a la casa dels joglars / tothom balla el *contrapàs*» (Belv.). El *DBal.* diu que era també terme militar «c.: medio paso, que en la marcha cadenciosa, simétrica y acompañada de la tropa, sirve para recobrar el paso perdido». *Contrapassar*; *contrapassaire*.

Depassar gallicisme desaconsellable per *ultrapassar*, 45 *sobrepasar* o *passar al davant*; res no s'hi atregla canviant-ho en *despassar*.

Empassar [Belv.]: «empassar-se alg. c. per algun conducte estret», «enviar-se el menjar», *empassar-se* «defallir-se per falta d'aliment»; ja en algunes cançons tradicionals (S. xvii?): «ya'n mane als criats - qu'al lleó fos dada: / lleó furiós - tot se l'*empassaveu*», MilàF (*Romillo*, 22.22, reco. a Menargues); 'pondre' sota l'horitzó: «les salabroses aygues, empenyen mar endins / als mariners y peixos, ahont lo sol s'*empassa*, / feyan beure aygua dolsa ---» en l'esborrall de l'*Ail.* de 1867 ii, 22c (canviat en la versió definitiva).

No és usual en val. (on només es diu *engolir*, J. G. M., «El Camí», 14-iv-34); però sí almenys fins al Cp. Tarr. (d'on el substantiu *un empassat* 'una ensulsiada, 60

escaguitxada'), Vilabella (1964); i en el Ross.: «Què m'atrapi din de l'assieta? / quatre boles de picolat! / Me'ls-e vai *empassar*, tot en fent la grimaca: / Pe'ls allotjar, tot just si me restava plaça: / talament eri enfitat!», Saisset (*Perpiny.*, 31); «la cadarnera --- ple-gava 'l gra, lo despel·lotava ab la punta esmolada de son bec, y se l'*empassava* aixecant graciosament son pintat caparró», NOLLER (*Pap.*, 189); «s'*empassà* les farines y les trumfes, trencà 'l son a l'escon après del rosari», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 12). *Empassador*.

A les Illes, *empassolar-se* 'devotar', 'menjar-se alg. c.', BFerrà (*Comèdies, IdOr* i, 112), parlant de les cabres (*BDLC* ix, 287); «un vespre en Simonet, s'axancà dalt sa mula; i al mateix temps se posà a ses anques un bulto, un cos ---, si en Sim. se girava darrera, no vey a ningú, però vey a que sa mula blanca --- tant just --- cada pèl li feya sa seva gota; vol dir que en Simonet per ser-hi més prest, *empassolà* mitja vellada pes camí», Camps Merc. (*Folkl. Men.* ii, 111): -olar és degut a contaminació del sinònim *engolir*, *engolar*. *Empassussar*.

Epassar-se: «cogità que si los crestians e los jueus havien una creença, que la mala voluntat e'l treball s'*epassaría*» no figura més que en el ms. secundari del *Blanq.* de París, que és de la 1.ª meitat del S. xiv, en lloc de *cessaria* del ms. preferit per Galmés (*NCL* ii, 111.3); però no és solament allí sinó també per 'passar (un mal) en els *Set Savis*: «la vostra sanc no era clara, / e cuydém que-us *epassàs* / e per açò no-y mis les ma[n]s» (v. 1963); viu a les Illes: «Bé s'hi poran *epassar* les ganes que tenen de lletgir català», AMALCOVER (*BDLC* vi, 258); B. Ferrà (*Comèdies, IdOr* i, 6); «teng fam, teng son i teng set: / com menj, com dorm i com bec / m'*epassa* sa son i sa fam i sa set», 35 Camps Merc. (*Folkl. Men.* i, 94).

Epassar-se 'minvar o cessar un fet atmosfèric, especialment la pluja' («tot el matí plou molt però sembla que s'*epassarà*», StJoanAb., 1930 etc.). Molt usual a tota la zona Emp.-Ripoll; no ho he sentit mai a Bna. ni li ho havia sentit al meu pare, encara que ell l'usa a *Les Presons Imag.*, si bé en alguns passatges sembla que l'hi van fer treure els de «L'Avenç» (34.11f. de la 1.ª ed., on sembla que ho porti l'autògraf), però quedà en altres: «*epassada* la pluja, vam sortir de la caseta blanca per tornar a marxar carretera amunt cap al Castell», «Tot el meu desig de patir se m'*epassava*, i veia caure feta engrunes aquella voluntat que un dia m'havia cregut que era de ferro», *Presons*, 37.61. Cf. els tipus lèxics lleonesos i gall.-port. *escampar*, *abocanar* etc. id., estudiats per Dám. Alonso, *Nueva RFilHisp.* vii, 160, n. 10. *Epassa. Epassament*.

Propassar-se [Belv., -assar id., «trasgredir»] mall. *prepassar-se*, BFerrà (*Comèdies* i, 88), men. *perpassar-se*: «quan féu es seu paper sa bassetja fou en es temps que 'ls castellans de la destraleta se *perpassaven*: que amb escusa de fer llenya an es llocs de la costa, roba-ven oves, cabres, porcs, sacs de blat i lo que lis venia bé», Camps Merc. (*Folkl. Men.* ii, 100).

Repassar [S. xiv, Aversó, 25.38, 1143.5, Lacav.]